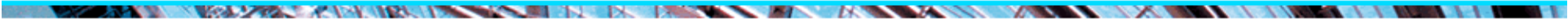

Het verantwoordelijkheidsdilemma in het beroepsonderwijs

Frans Meijers
31 maart 2004

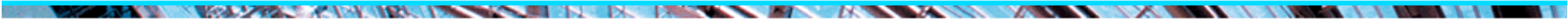

> Het beroepsonderwijs vanaf 1860 - 1940

- Direct antwoord op kwalificatietekorten in technische en handelsberoepen
- Geen kwalitatieve discrepanties vanwege
 - Een stabiele beroepenstructuur
 - Docenten zijn ex--vaklieden

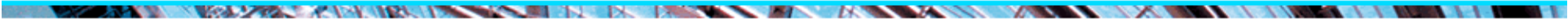
> De veralgemening van het lagere beroepsonderwijs

- 1949 – 1952: het industrie-minded maken van ambachtelijk en/of georiënteerde bevolking (Goote)
- 1968 – 1973: gelijkheid van kansen (uitstel studie- en beroepskeuze)
- 1990 – 1992: transparante kwalificatiestructuur

> Resultaat:

- het beroepsonderwijs als slap aftreksel van de koninklijke (i.e. academische) weg
- theorie vòòr praktijk
- van simpel naar complex
- nadruk op selectie- in plaats van kwalificatiefunctie (in lijn met industriële productiewijze)

> Samenwerking in de industriële samenleving:

- het leerlingwezen is marginaal
- in voltijds onderwijs de stage centraal
- stages ontwikkelen vooral handvaardigheid en socialiseren in werkcultuur
- verdeelde verantwoordelijkheid tussen school en bedrijf
(‘schoolcentrische aanpak’, aldus De Vries en Nieuwenhuis)

Megatrends

Markt vraaggestuurd
-klant is koning

Mondialisering
- klanten over de hele wereld
- partners over de hele wereld
- concurrenten over de hele wereld

Toenemende dynamiek
- techniek verouderd snel
- wensen v/d klant veranderen snel

Massa-individualisering. Klant wil producten:

- zoveel mogelijk op 'maat'
- tegen laagst mogelijke kosten

Klant wil dat men met alle aspecten van de levenscyclus rekening wordt gehouden

Belang absolute kwaliteit neemt af

- product moet werken
- leveranciers slechte producten sneuvelen in concurrentie

Belang relatieve kwaliteit neemt toe

- beter dan andere aanbieders
- functionaliteit en gebruikersvriendelijkheid als onderscheidend vermogen

Time-to-market wordt van doorslaggevend belang

Effect of gevolg

Markt verandert continue en onvoorstelbaar

Innoverend vermogen belangrijke concurrentie-factor

Kennis wordt van essentieel belang

Wat moeten bedrijven doen?

Flexibiliseren

- Organisatie
- Aanbod van producten

Concurrent engineering

- parallel
- integraal

Life cycle-benadering hanteren

Collaborative engineering toepassen

Samenwerking/
netwerken

Innoveren
(vernieuwingen snel toepassen)

Kennismanagement

Haagse Hogeschool

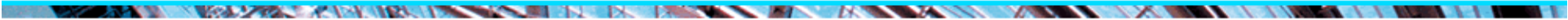
het perspectief

Bron: A. Korbijn (2003). Vernieuwing in productontwikkeling. 's-Gravenhage: Stichting Toekomstbeeld der Techniek, p.45/46

> Van industriële naar diensteneconomie (2)

	Industriële tijdperk	Post-industriële tijdperk
Strategie	Produce en verkopen	Aanvoelen en reageren
Maten voor succes	Accent op winstmaximalisatie	Meervoudig
Structuur	Piramide	Tentenkamp
Omgangstijl	Bevelshuishouding	Onderhandelingshuish.
Bouweenheid	Beroepen	Processen/projecten
Vorm van emplooi	Werknemer	Werkondernemer

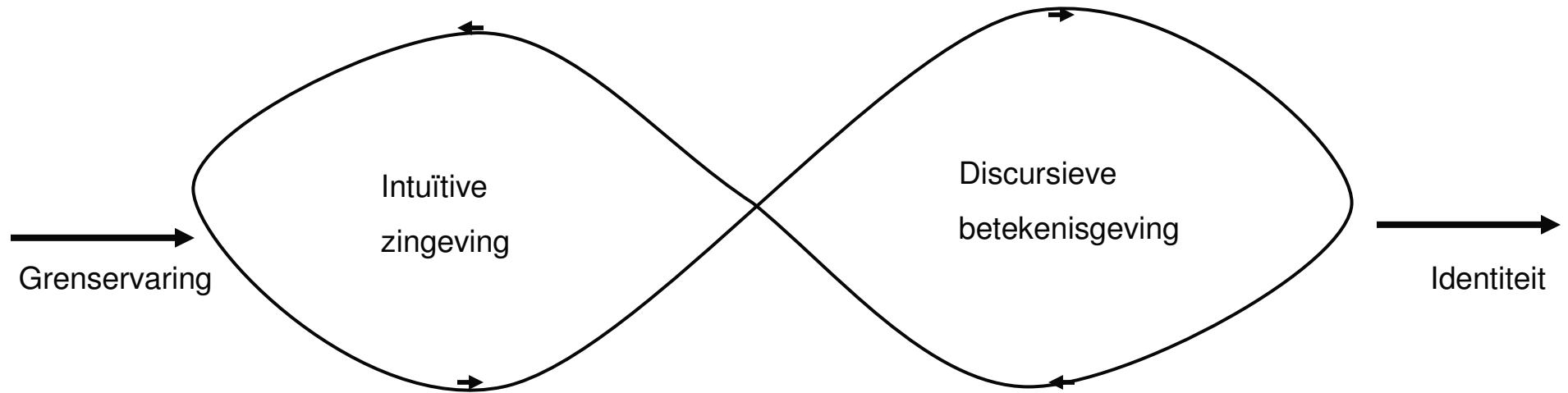
Bron: H. van der Zee (1997). Facilitaire praktijken en de transformatie van het arbeidsbestel. Deventer: Kluwer

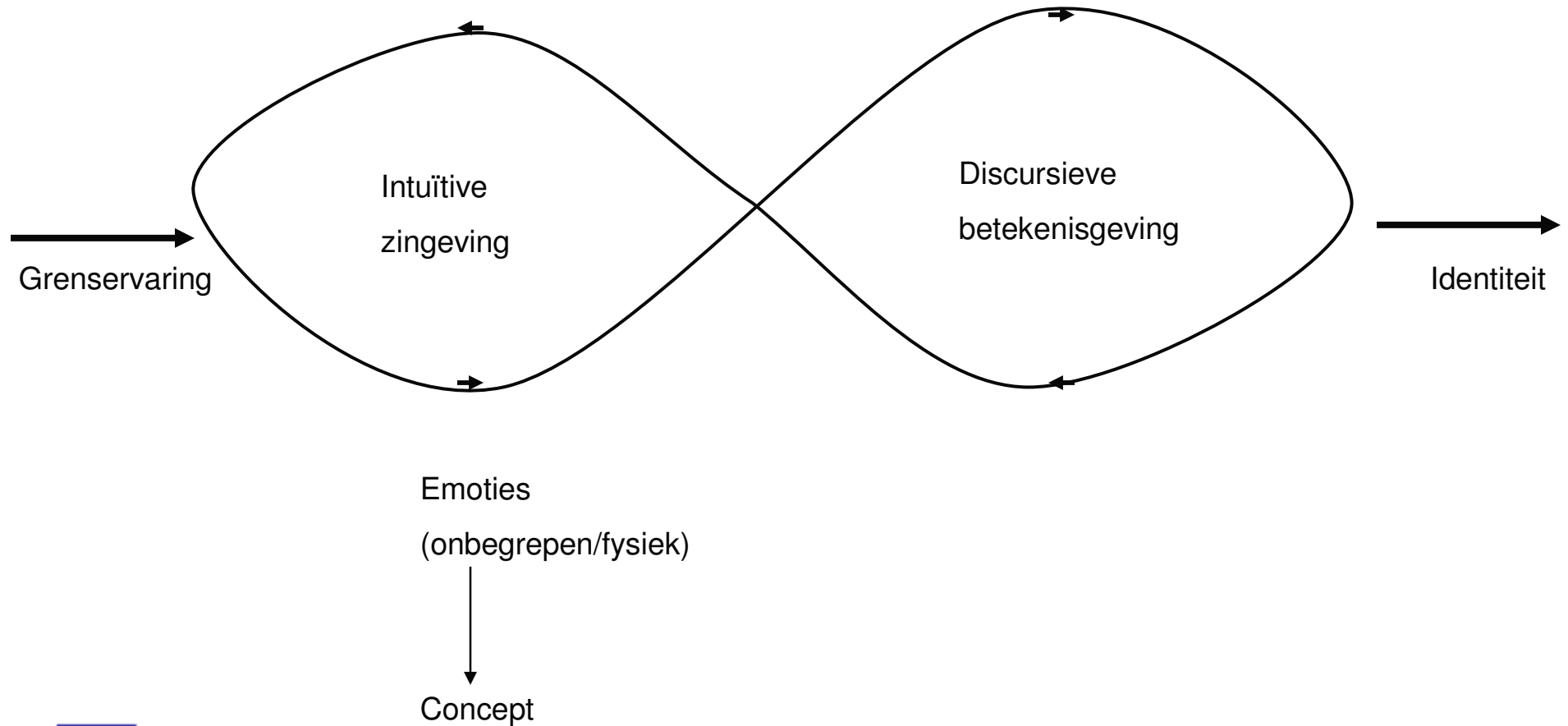
> Van industriële naar diensteneconomie (3)

- van sturing door een ander naar zelfsturing
- zelfsturing is de ontwikkeling van het hart

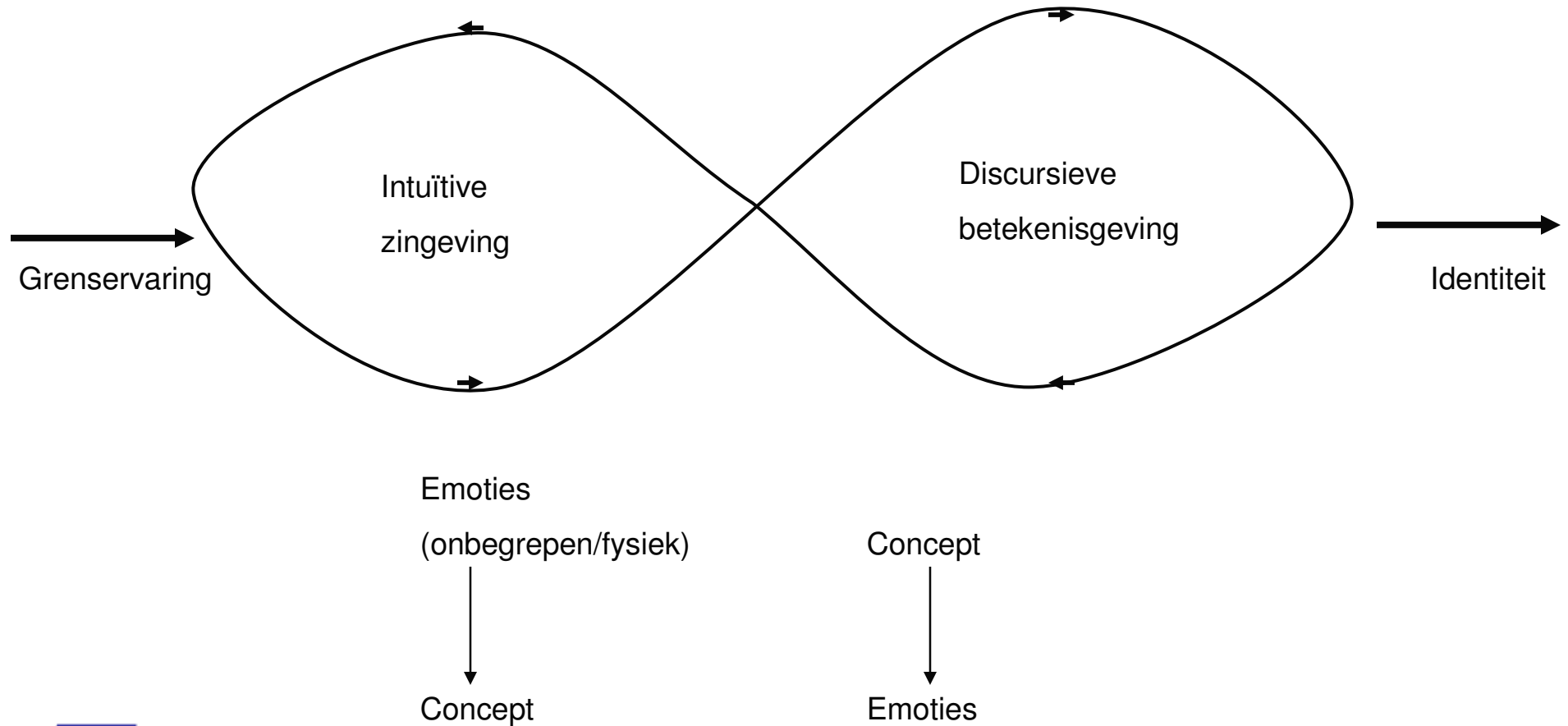
> Identiteit als leerproces

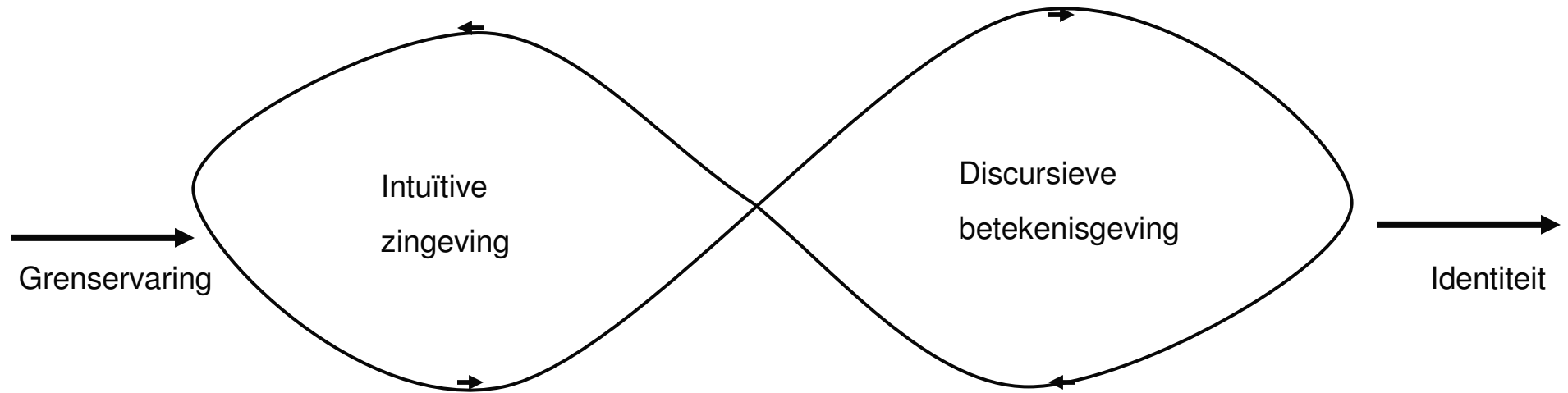
> Identiteit als leerproces

> Identiteit als leerproces

> Identiteit als leerproces

Emoties
(onbegrepen/fysiek)

Concept

Levensverhaal

Concept

Emoties

Wederzijds begrip/
gedeelde waarden

Haagse Hogeschool
het perspectief

THRIJSWIJK

> Samenwerking onderwijs – bedrijfsleven onder druk (1)

- De Wet Educatie en Beroepsonderwijs: beroepenprofielen (kerntaken en vaardigheden)
-> kwalificaties -> eindtermen -> onderwijsprogramma's -> bpv-plaats
- Het bedrijfsleven is - via de Kenniscentra Beroepsonderwijs Bedrijfsleven – verantwoordelijk voor het formuleren van beroepenprofielen, kwalificaties en eindtermen, en voor de kwaliteit van de bpv-plaats
- Het onderwijs is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het leerproces
- Niemand is expliciet verantwoordelijk voor de loopbaan(ontwikkeling) van de leerling

> Samenwerking onderwijs – bedrijfsleven onder druk (2)

Effectiviteit van de kwalificatiestructuur (de goede dingen doen)

- Te eenzijdige aandacht voor vraagkant
- Structuur niet bij de tijd: veroudering van beroepsprofielen
- Te smalle functieprofielen: kwalificaties niet breed en duurzaam
- Te veel en strek gedifferentieerde kwalificaties
- Verschraling van de opleidingsdoelen

Efficiency van de kwalificatiestructuur (de dingen goed doen)

- Te lange en bureaucratische procedures
- Te weinig overleg tussen en wederzijds betrokkenheid van de partijen
- Te rigide taakverdeling tussen partijen
- Daardoor vooral procedurele in plaats van inhoudelijke samenwerking tussen partijen

Bron: J. Geurts (2003). Van opleidingenfabriek naar loopbaancentrum. Pleidooi voor een integraal herontwerp van het middelbaar beroepsonderwijs. Gids Beroepenonderwijs en Volwasseneneducatie. 's-Gravenhage: Elsevier

> Samenwerking onderwijs – bedrijfsleven onder druk (3)

Resultaten onderzoek i.o.v. COLO (2003)

- Bpv-plaats is in orde wat betreft de organisatie
- Bpv-plaats schiet tekort wat betreft de dialoog: weinig reflexiviteit en coaching
- Er zijn wel warme relaties maar die zijn gericht op
 - Het oefenen van vaardigheden
 - Socialisatie op de werkplek
 - Beroepsvolwassenheid is een ongepland resultaat
- Geen ruimte voor reflectie
 - 'vertraagde' tijd ontbreekt
 - Praktijkopleiders én docenten in school hebben slechts oog voor reproductief leren
 - Het contact tussen school en bedrijf is vooral procedureel

Om hand, hoofd en hart te ontwikkelen moet een leeromgeving worden gecreëerd die het resultaat is van een continue dialoog tussen leerling, school en bedrijfsleven over welke kennis op welke wijze moet worden overgedragen en getoetst. Dit is gedeelde verantwoordelijkheid m.b.t. het leerproces.

> Verschillende samenwerkingsvormen

	Geen dialoog/ leder doet zijn eigen ding	Dialoog tussen institutes	Dialoog tussen school, bedrijf en leerling
Inhoud	1	4	7
Inhoud + Overdracht	2	5	8
Inhoud + Overdracht + Evaluatie	3	6	9

Samenwerking op basis van gedeelde verantwoordelijkheid voor het leerproces lijkt alleen realiseerbaar:

- met bedrijven die werkelijk een lerende organisatie zijn (IO-bedrijven)
- wanneer de kwalificatiestructuur véél simpeler wordt
- wanneer de eindtermen slechts als halffabricaat worden gezien (veel regelruimte)
- wanneer scholen én kenniscentra afstand doen van regelmacht ten gunste van concrete bedrijven